

San Salvator enkel medezeggenschap

Henk Peters

Enkele jaren geleden waren mijn vrouw en ik op vakantie in Griekenland waar wij optrokken met andere Maaskanters die we daar toevallig hadden ontmoet. Bij elk onbekend gerecht dat we bij maaltijden geserveerd kregen vroeg de man steevast aan zijn vrouw: Bets, lust ik dat? Aan die ervaring moest ik denken toen ik het verhaal over de Bossche San Salvatorgemeenschap hoorde uit de mond van bestuursvoorzitter Jos de Ridder en vrijwilliger-voorganger Karel Bierlaagh. Het zal blijken waarom.

Het Tweede Vaticaans concilie heeft eigentijdse ontwikkelingen binnen de kerk op gang gebracht zoals liturgie in de moedertaal en de verplaatsing van het altaar die in alle parochies min of meer zijn opgepikt. Dat uitvoeringsproces van conciliebesluiten is in de San Salvator niet opvallend anders verlopen dan in de meeste parochies in Nederland of meer specifiek in het Bossche bisdom. Het grote verschil zit hem in het eigenaarschap van dat veranderingsproces.

Medezeggenschap

Want binnen de San Salvatorparochie kwam tegelijkertijd een vorm van medezeggenschap, mede-eigenaarschap tot stand waar andere instituties zoals scholen, bedrijven, zorginstellingen in diezelfde periode ook moeizaam mee hebben geworsteld. Ook binnen die instellingen was het tot aan het einde van de jaren zestig en zelfs nog lang in de jaren zeventig zó dat het (werk)volk toch vooral de uitvoerder was van wat de leidinggevendenden hadden bedacht en werd geacht dit min of meer kritiekloos te doen. Aan meedenken hadden leidinggevendenden niet zo'n behoefte en met zoveel hoofden zoveel zinnen werd chaos gevreesd. Maar met vasthoudend proberen kwam met vallen en opstaan in alle situaties waar mensen

samenwerken medezeggenschap tot stand werd medeverantwoordelijkheid bevorderd waardoor steeds meer een mate van mede-eigenaarschap kon worden beleefd. Het werd niet het arbeiderszelfbestuur waarmee radicalen dreigden door te slaan, maar de tijd van het andere uiterste namelijk dat de baas alléén koek bakt, werd langzaam maar zeker voltooid verleden.

Vastberaden

Op één deelgebied van het menselijk samenleven maakte de zompige klei van de traditie het wel erg moeilijk om een stap vooruit te zetten in eigentijds samenwerken; namelijk binnen de kerk. Op een stukje vruchtbare zandgrond in Orthen lukte dat wel. Daar kwam in de San Salvatorparochie het proces van medezeggenschap op een vergelijkbare manier en in een vergelijkbare mate van de grond als in andere welzijnsinstellingen of bedrijven. Want niet de uitvoering van het conciliair proces maakte in de San Salvatorparochie het verschil, maar het vastberaden willen realiseren van medezeggenschap, óók binnen de hiërarchische structuren van bisdom en kerk. Leidinggevendenden gaven ook buiten de kerk hun traditionele posities niet zonder tegenstribbelen op en op sommige plaatsen heeft het harde strijd gekost. Maar het kwam wel tot stand.

Wel betrokken

Binnen de kerk liep dat moeizamer. Of was de betrokkenheid te gering om die strijd te willen opbrengen? De San Salvator gemeenschap wilde dat wel opbrengen want daar werd die betrokkenheid wél gevoeld al gaf de toenmalige bisdomstaf onder leiding van bisschop Bluysen ook het nodige weerwerk op een vergelijkbare manier waarop er in andere soorten 'bedrijven' weerwerk werd geleverd. Maar van de andere kant werd de vasthoudendheid van deze parochie op dit punt herkend als iets wat zich in de rest van de samenleving ook aftekende. Dat proces liep in tempo en mate van succes binnen de San Salvatorgemeenschap helemaal in de pas met wat er elders in de samenleving ook aan de hand was op dit punt.

Ook het parochiecentrum

Immers, voor al het overige was en is de San Salvatorparochie niet zo anders dan andere opbouwparochies in nieuwbouwwijken van het bisdom die minder fundamenteel hebben in een al lang bestaande gemeenschap van dorp of wijk. Theologisch niet minder aangepast, pastoraal niet minder zorgzaam, diaconaal niet minder geëngageerd maar dat alles misschien wel wat zelfbewuster, minder vanzelfsprekend en traditioneel. Waar in bestaande wijken en dorpen de kerk werd ervaren als iets wat cultureel vooral helemaal bij hun manier van leven hoorde, moest in de nieuwbouwwijken dat eigenaarschap nog worden veroverd. En misschien is de San Salvatorparochie daar wat steviger in geslaagd dan andere parochies. Want niet alleen het kerkgebouw faciliteerde het gemeenschapsleven bij lief en leed, vooral

ook het parochiecentrum was een plaats van samenkomst waar gemeenschapsopbouw werd gepraktiseerd. Maar waarom zou het ook overal hetzelfde moeten zijn? Mensen zijn verschillend, gemeenschappen ook en dat is mooi.

De kerk weet het

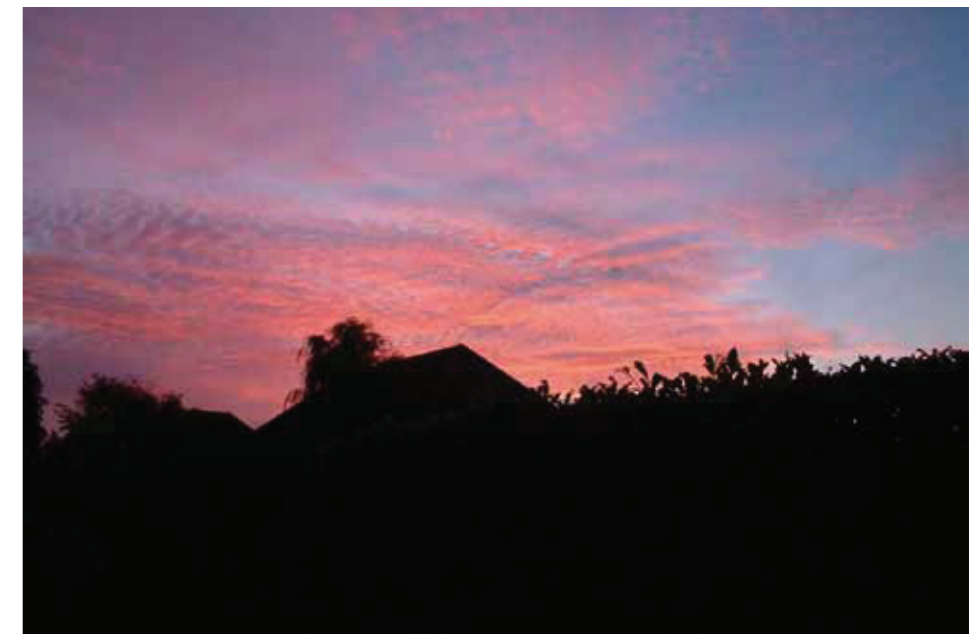
Daarom laat de San Salvator zich de door haar beleefde eigen verantwoordelijkheid door niets en niemand afnemen. Ook elders wordt er door het bisdom alles aan gedaan om - waar in wijken en dorpen enig eigenaarschap wordt gevoeld - dat idee van samen verantwoordelijk zijn te ontcrachten en te negeren: onze moeder de heilige kerk weet wat haar leden lusten, wat voedzaam is en goed voor lichaam en ziel.

Anderen accepteren

En precies op dit punt komt pijnlijk aan het licht waar het wringt tussen bisdom en parochies. Veel parochies hebben het proces van medezeggenschap naar medeverantwoordelijkheid naar eigenaarschap niet zo doorlopen als de San Salvatorgemeenschap. Die hebben noodgedwongen of uit gemakzucht geaccepteerd dat herders bij hen werden gedropt die zich al snel ontpopten als voorbijgangers, als huurlingen. En wie zich zo'n gang van zaken niet door de strot lieten duwen die haakten af, bleven weg! Hoe minder schapen, hoe minder geblaas. Hoe minder weerstand, hoe groter het gelijk?

Geen lijfeigenen

Juridisch en economisch heeft het bisdom er gelijk in dat zij de enige eigenaren van het door het kerkvolk betaalde bezit zijn.

Licht dat aanvuurt in de morgen, uitdooft in de avond (© Foto: Peer Verhoeven)

Maar dat bezit is dan ook alleen van materiële aard: gebouw, grond, inventaris. De gemeenschap bestaat niet uit lijfeigenen van een heer, zelfs niet als die het beste met zijn mensen voorheeft. De gemeenschap kan hij materieel alles afpakken wat hun samenkomen faciliteert. Maar dan zoeken ze zelf een ander dak boven hun hoofd.

Minstens mede-eigenaar

Het strijdpunt tussen bisdom en de San Salvator gaat eigenlijk steeds over het antwoord op de vraag wie verantwoordelijk is voor de 'goede gang' in pastorale zorg voor elkaar en wie medebepalend is in wat onder goede gang moet worden verstaan. Deze parochie heeft altijd gevonden dat die goede gang niet afhangt van het gegeven of hun pastores ongehuwd of gewijd zijn maar of ze hun gemeenschap weten te inspireren en er werk van willen maken om parochianen krachtig te maken in plaats van klein en afhankelijk te houden. Van de kant van de San Salvator gemeenschap zijn bisschop en bisdom

altijd als oriëntatiepunt erkend en heeft men altijd met hen in gesprek willen blijven. Maar de gemeenschap heeft wel de erkenning willen krijgen dat zij minstens mede-eigenaar zijn van hun gemeenschap en wil kunnen zien dat dit ook ergens uit blijkt.

Ervaren broertje

En wat de gemeenschap waard is blijkt nu ze uit hun eigen gebouw zijn gezet: ze blijven een gemeenschap, waarvan de leden elkaars herder willen zijn. Daarin haakt niemand af. Voor liturgie en voor parochiecentrum zijn plaatsen gevonden om te schuilen. Het verhaal gaat door. Er worden afspraken met het bestuur van de San Salvatorbeweging gemaakt door gemeenschappen als Esbeek en elders waar schaalvergroting wordt opgelegd en schaapskooien worden ontruimd, gesloopt, verkocht. De San Salvator wordt gezien als het meer ervaren broertje dat weet hoe het is als je mede-eigenaarschap van eigen smaak en leven wordt ontzegd. 'Lust ik dat Bets?'

